

พระพุทธชินราช ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

ตำนานพระพุทธชินราช

การสร้างพระพุทธชินราช ตามตำนานที่มีไว้แล้ว แยกกันเป็น ๒ นัยอยู่ นัยหนึ่งว่าสร้างเมื่อราวจุลศักราช ๓๑๙ (พ.ศ. ๑๕๐๐) แต่อีกนัยหนึ่งกล่าวว่าสร้างเมื่อราวจุลศักราช ๗๑๙ (พ.ศ. ๑๙๐๐) ตำนานที่อ้างถึงพระพุทธชินราชหล่อขึ้นในจุลศักราช ๓๑๙ (พ.ศ. ๑๕๐๐) นั้น เป็นตำนานที่กล่าวไว้ในพงศาวดารเหนือ ปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ว่าด้วยเรื่องพระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ และพระศรีศาสดา และพระราชปรารภของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) เรื่องพระพุทธชินราช ความว่า เมื่อพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกผู้ครองนครเชียงใหม่ได้ยกกองทัพลงมาตีเมืองศรีสัชนาลัย ซึ่งมีพระเจ้าพสุจราชปกครองอยู่ ทหารทั้งสองฝ่ายรบราฆ่าฟันกันตายลงเป็นอันมากมิได้แพ้ชนะกัน พระพุทธโฆษาจารย์ซึ่งเป็นพระราชาคณะผู้ใหญ่ มีความเศร้าสลดใจในศึกครั้งนี้ จึงเข้าทำการไกลเกลี้ยให้พระราชทั้งสองนี้เป็น สัมพันธไมตรีกัน พระราชาทั้งสองก็ยอมปฏิบัติตาม พระเจ้าพสุจราชได้ทรงยกพระนางปทุมราชเทวีราชธิดา อภิเษกให้เป็นมเหสีแห่งพระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกมีพระราชโอรสด้วยพระนางปทุมราชเทวี ๒ พระองค์ ทรงพระนามว่า เจ้าไกรสรราชกับเจ้าชาติสาคร พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกมีพระประสงค์จะป้องกันกรรุกรานของชาติขอม ซึ่งขณะนั้นมีอำนาจอยู่ทางละโว้หรืออโยธยา นัยหนึ่งเป็น การแผ่ราชอาณาจักรให้ไพศาลออกไป จึงได้สร้างเมืองพิษณุโลก เพื่อให้ราชโอรสขึ้นครองเมืองตามพงศาวดารกล่าวว่าได้สร้างเมืองพิษณุโลกเมื่อจุลศักราช ๓๑๕ (พ.ศ. ๑๔๙๖) เมื่อสร้างเสร็จแล้ว

พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก ได้เสด็จลงมาอภิเษกเจ้าไกรสรราชขึ้นครองเมือง พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกนี้ทรงพระปรีชาสามารถรอบรู้แตกฉานพระไตรปิฎกมาก จึงได้รับเฉลิมพระนามาภิไธย ดังนั้น ขณะที่เสด็จประทับอยู่ ณ เมืองพิษณุโลกที่ได้สร้างขึ้นใหม่ ก็มีพระประสงค์จะบำเพ็ญบุญกุศลทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและให้พระเกียรติศัพท์พระนามปรากฏในภายหน้า จึงตรัสสั่งให้สร้างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุขึ้นเป็นคู่กับเมือง สร้างพระมหาธาตุเป็นรูปปรางค์สูงราว ๘ วา ตั้งกลาง แล้วสร้างพระวิหารรอบปรางค์ทั้งสี่ทิศ มีระเบียง ๒ ชั้น พระองค์ต้องการจะสร้างพระพุทธรูปขึ้น ๓ องค์ เพื่อเป็นพระประธานในพระวิหาร

ในเวลานั้นที่เมืองศรีสขналัย ทั้งสวรรค์โลกและสุโขทัย เป็นที่เลื่องลือปรากฏในการฝีมือช่างต่างๆ ทั้งการทำพระพุทธรูปว่าฝีมือดียิ่งขึ้น จึงมีพระราชสาส์นไปยังกรุงศรีสขналัย เพื่อขอช่างมาช่วยปั้นหุ่นพระพุทธรูป สมเด็จพระเจ้ากรุงศรีสขналัยจึงส่งช่างพราหมณ์ที่ฝีมือดี ๕ นาย ชื่อบาอินทร์ บาดราหมณ์ บาดพิชญ บาราชสิงห์ และบาราชกุศล พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก โปรดให้ช่างสวรรค์โลกสมทบกับช่างชาวเชียงแสนและช่างหริภุญชัย ช่วยกันหล่อพระพุทธรูปขนาดใหญ่ทั้ง ๓ องค์ มีทรวดทรงสัณฐานคล้ายกัน แต่ประมาณนั้นเป็น ๓ ขนาด คือ

พระองค์ที่ ๑ ตั้งพระนามเริ่มไว้ว่า "พระพุทธรุชินราช" มีขนาดหน้าตักกว้าง ๕ ศอก ๑ คืบ ๕ นิ้ว สูง ๗ ศอก

พระเกศสูง ๑๕ นิ้ว เป็นปางมารวิชัย

พระองค์ที่ ๒ ตั้งพระนามเริ่มไว้ว่า "พระพุทธรุชินสีห์" มีขนาดหน้าตักกว้าง ๕ ศอก ๑ คืบ ๔ นิ้ว เป็นปางมารวิชัย

พระองค์ที่ ๓ ตั้งพระนามเริ่มไว้ว่า "พระศรีศาสดา" มีขนาดหน้าตักกว้าง ๔ ศอก ๑ คืบ ๖ นิ้ว เป็นปางมารวิชัย

พระศรีธรรมไตรปิฎกทรงเลือกลักษณะอาการตามชอบพระทัยให้ช่างทำคือ สัณฐานอาการนั้นอย่างพระพุทธรูปเชียงแสน ไม่เอาอย่างพระพุทธรูปในเมืองศรีสขналัย สวรรค์โลก และเมืองสุโขทัยที่ทำนิ้วสั้นยาวไม่เสมอกันอย่างมือคน ทรงรับสั่ง ให้ทำนิ้วให้เสมอกันตามที่พระองค์ทราบว่าเป็นพุทธลักษณะ พระลักษณะอื่นๆ ก็เป็นอย่างเชียงแสนบ้าง อย่าง ศรีสขналัย และสวรรค์โลก สุโขทัยบ้าง จวบจนวันพฤหัสบดี ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ปีเถาะ สัปตศก จุลศักราช ๓๑๗ ได้มงคลฤกษ์ กระทำพิธีเททองหล่อพระพุทธรูปทั้ง ๓ องค์ และเมื่อเททองหล่อเสร็จแล้ว กระทำการแกะพิมพ์ออกมา ปรากฏว่า พระองค์ที่ ๒ คือพระพุทธรุชินสีห์ และพระองค์ที่ ๓ คือพระศรีศาสดา องค์พระบริบูรณ์ดีมีน้ำทองแล่นติดตลอดเสมอกันสวยงาม ๒ องค์เท่านั้น ส่วนรูปพระพุทธรุชินราชนั้น ทองแล่นติดไม่เต็มองค์ ไม่บริบูรณ์ นับว่าเป็นอัศจรรย์ของช่างและผู้มาร่วมพิธีเป็นอันมาก ช่างได้ช่วยกันทำหุ่น และเททองหล่ออีกถึง ๓ ครั้ง ก็ไม่สำเร็จเป็นองค์พระได้ คือทองแล่นไม่ติดเต็มองค์ พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกทรงรู้สึกประหลาดพระทัยยิ่งนัก พระองค์จึงตั้งสัตยาธิษฐานเสี่ยงเอาบุญบารมีของพระองค์เป็นที่ตั้ง อีกทั้งขอให้ทวยเทพเทวดาช่วย دلใจให้สร้างพระพุทธรูปสำเร็จตามพระประสงค์เถิด แล้วให้ช่างปั้นหุ่นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในครั้งหลังนี้ ปรากฏว่ามีตาปะขาวคนหนึ่ง ไม่มีผู้ใดทราบว่าชื่อไรมาจากไหนเข้ามาช่วยปั้นหุ่นและช่วยเททอง ทำการงานอย่างแข็งแรงทั้งกลางวันและกลางคืนจนเสร็จโดยไม่พูดจากับผู้ใด

ครั้นได้มงคลฤกษ์ ณ วันพฤหัสบดี ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะเส็ง นพศกจุลศักราช ๓๑๙ (พุทธศานกาลล่วงแล้ว ๑๕๐๐ หย่อนอยู่ ๗ วัน) ก็ประกอบพิธีเททองหล่อพระพุทธรุชินราช คราวนี้น้ำทองที่เทก็แล่นเต็มบริบูรณ์ตลอดทั่วองค์พระ พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกทรงปิติโสมนัสเป็นอย่างยิ่ง จึงตรัสสั่งให้ ตาปะขาวผู้มาช่วยปั้นหุ่นและช่วยเททองนั้น แต่มิได้พบ ปรากฏว่าเมื่อหล่อพระเสร็จแล้ว ก็เดินทางออกประตูเมืองด้านทิศเหนือ พอถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งก็หายไปไม่มีใครพบเห็นอีก จึงพากันเข้าใจว่า ตาปะขาวผู้นั้นคือ เทพดาแปลงกายมาหล่อพระพุทธรุชินราช อันเป็นเหตุทำให้ เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธรูปองค์นี้ยิ่งขึ้น ตำบลบ้านที่ตาปะขาวหายไปนั้นได้ชื่อว่า "บ้านตาปะขาวหาย" ต่อมาจนถึงทุกวันนี้

เมื่อแกะพิมพ์ออกหรือแกะเทาะหุ่นออกมาก็เป็นที่ประหลาดใจ และตื่นเต้นของชาวพุทธบริษัทเป็นอย่างยิ่ง คือ เมื่อแกะเทาะหุ่นออกคราวนี้ ทองแผ่นติดเต็มองค์พระงดงามสมบูรณ์ตั้งสวรรค์เนรมิต เนื้อทองสำริดสุกสากวสดีใส งามจนหาที่ติไม่ได้ จึงพากันเชื่อว่าพระพุทธรูปขององค์นี้น่าจะเป็นเทวดามาสร้างให้เป็นแน่แท้ ถึงได้มีพุทธลักษณะสวยงามที่สุดในแดนสยาม พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก โปรตฯ ให้อัญเชิญเข้าประดิษฐานไว้ในสถานที่ทั้ง ๓ คือ พระพุทธรูปชินราช อยู่ในพระวิหารใหญ่ฝั่งพระพักตร์ไปทางทิศตะวันตก พระพุทธรูปชินสีห์อยู่ทิศเหนือ และพระศาสดาอยู่ทิศใต้ สำหรับพระวิหารใหญ่ทิศตะวันออกนั้น เป็นที่ฟังธรรมสักการะที่ถวายนมัสการพระมหาธาตุและเป็นที่ยุมนุ่มสงฆ์

อนึ่ง เมื่อเวลาหล่อพระพุทธรูปชินสีห์และพระศรีศาสดาเสร็จแล้วนั้น ทองชلابและขนวนของพระพุทธรูปทั้ง ๒ องค์ที่เหลืออยู่ พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก รับสั่งให้รวมลงในทองซึ่งจะหล่อพระพุทธรูปชินราช หล่อองค์พระใหม่เรียกว่า "พระเหลือ" ส่วนขนวนและชلابของพระที่เรียกว่าพระเหลือนั้นก็หล่อรูปพระสาวก ๒ องค์ สำหรับพระเหลือนั้นเอง ครั้นเมื่อการหล่อพระเสร็จแล้ว จึงรับสั่งให้เก็บอิฐซึ่งก่อเป็นเตาหลอมและเตาสุ่ม หุ้มหล่อพระทั้งปวงนั้นมาก่อเป็นชุกชี สูง ๓ ศอก และให้ขุดดินที่อื่นมาผสมกับดินพิมพ์ที่ต่อจากพระพุทธรูปถมในชุกชีนั้น แล้วทรงปลุกต้นมหาโพธิ์ ๓ ต้น หันหน้าต่อทิศอุดรแล้วเชิญพระเหลือกับสาวกอีก ๒ องค์เข้าไว้ในที่นั้น ให้เป็นหลักฐานแสดงที่ซึ่งหล่อพระพุทธรูปทั้ง ๓ องค์

แผนที่จังหวัดพิษณุโลก

คำขวัญประจำจังหวัด

พระพุทธชินราชงามเลิศ ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร
สองฝั่งน่านล้วนเรือนแพ หวานฉ่ำแท้กล้วยตาก ถ้ำและน้ำตกหลากตระการตา

สัญลักษณ์ประจำจังหวัดพิษณุโลก

ตราประจำจังหวัด

ธงประจำจังหวัด

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ดอกนนทรี : Peltophorum pterocarpum

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นปับ : Millettia hortensis

สุนัขหมวกแก้ว

สัตว์เลื้อยประจำจังหวัด

ไก่ชนเหลืองหางขาว

ปลาประจำจังหวัด

ปลาเค้าขาว :

Wallago attu (Schneider, ๑๘๐๑)

ปลากดแก้ว :

Hemibaerus wyckioides (Fang & Chaux, ๑๙๕๙)

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดพิษณุโลก

หลักฐานการสร้างเมืองพิษณุโลกมีมาแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๕ สมัยขอมมีอำนาจปกครอง แถบนี้แต่เดิมมีชื่อเรียกว่า “เมืองสองแคว” เนื่องจากเมืองนี้ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำน่านและแม่น้ำแควน้อย หรือบริเวณที่ตั้งของวัดจุฬามณีในปัจจุบัน

พ.ศ. ๑๙๐๐ สมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไทยแห่งกรุงสุโขทัย ได้โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมือง มาตั้งอยู่ ณ ตัวเมืองปัจจุบัน โดยมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง

สมัยอยุธยา เมืองพิษณุโลกทวีความสำคัญมากขึ้น เพราะเป็นเมืองกึ่งกลางระหว่างกรุงศรีอยุธยา และอาณาจักรฝ่ายเหนือ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงปฏิรูปการปกครองและได้เสด็จมาประทับที่เมืองนี้ตั้งแต่พ.ศ. ๒๐๐๖ จนสิ้นรัชกาลในปีพ.ศ. ๒๐๓๑ ช่วงนั้นพิษณุโลกเป็นราชธานีแทนกรุงศรีอยุธยาถึง 25 ปีหลังรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พิษณุโลกมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง เป็น หน้าที่านสำคัญที่จะสกัดกั้นกองทัพพม่า เมื่อครั้งพระนเรศวรมหาราชดำรงฐานะพระมหาอุปราชครองเมืองพิษณุโลก ระยะนั้นไทยตกเป็นเมืองขึ้นพม่า สมเด็จพระนเรศวรได้ทรงรวบรวมชายฉกรรจ์ชาวพิษณุโลกกอบกู้อิสรภาพให้ชาติไทยได้

ในสมัยรัตนโกสินทร์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงดำริให้รื้อกำแพง เมืองพิษณุโลกเพื่อไม่ให้ข้าศึกใช้เป็นที่มั่น ครั้นถึงปี .ศ . ๒๔๗๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะเมืองพิษณุโลกขึ้นเป็นมณฑล เรียกว่า มณฑลพิษณุโลก ต่อมาเมื่อ ยกเลิกการปกครองแบบมณฑลแล้ว พิษณุโลกจึงมีฐานะเป็นจังหวัดเรื่อยมาจนปัจจุบัน

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อยู่ ในเขตภาคเหนือตอนล่างห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๓๗๗ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๑๐,๘๑๕.๘๕๔ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๗ ของพื้นที่ภาคเหนือ และร้อยละ ๒.๑ ของพื้นที่ทั้งประเทศ ลักษณะ ภูมิประเทศมีภูเขาและที่ราบสลับป่าไม้ในเขตตะวันออก เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ๓,๘๐๔ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๗ ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่ป่าไม้ ๕,๔๒๔ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๑๕ พื้นที่อื่นๆ (รกรางว่างเปล่า, ที่อยู่อาศัย, แหล่งน้ำ) ๑,๖๖๒ ตารางกิโลเมตร นอกนั้นเป็นที่ราบลุ่มอยู่โดยทั่วไป และมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน ๒ สายคือ แม่น้ำน่าน และแม่น้ำยม เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างภาคเหนือ ภาคอีสาน และ ภาคกลาง รัฐบาลจึงกำหนดให้พิษณุโลกเป็นเมืองหลักของ การพัฒนาในเขตภาคเหนือตอนล่างและเป็นหนึ่งในเก้าจังหวัด ของกลุ่มส่งเสริมพัฒนาศักยภาพในทุก ด้านเรียกว่า “แผนสี่แยกอินโดจีน” หมายถึงเป็นจุดเชื่อมต่อทั้งสี่ภูมิภาคของประเทศไปสู่อินโดจีน จึงมีการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน และการคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคต่าง ๆ ทำให้พิษณุโลก กลายเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทั้งในด้านการศึกษา สังคม และเศรษฐกิจ

ที่ตั้งและอาณาเขตการปกครอง

จังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ ๑๖ องศา ๒๑ ลิปดา ๒๓ ลิปดาเหนือ ถึงละติจูดที่ ๑๗ องศา ๔๔ ลิปดา ๓๑ ลิปดาเหนือและระหว่างลองจิจูดที่ ๙๙ องศา ๕๒ ลิปดา ๒๗ ลิปดาตะวันออก ถึงลองจิจูดที่ ๑๐๑ องศา ๔๒ ลิปดา ๓๔ ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่ ๑๐,๘๑๕.๘๕๔ ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อ.น้ำปาด จ.อุตรดิตถ์ และ ประเทศลาว
 ทิศใต้ ติดต่อกับ อ.เมือง และ อ.สามง่าม จ.พิจิตร
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ.ด่านซ้าย จ.เลย และ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อ.กงไกรลาศ จ.สุโขทัย และ อ.พรานกระต่าย จ.กำแพงเพชร

จังหวัดพิษณุโลก แบ่งการปกครอง ออกเป็น ๙ อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองพิษณุโลกอำเภอวังทอง อำเภอพรหมพิราม อำเภอบางระกำ อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอนครไทย อำเภอวัดโบสถ์ อำเภอชาติตระการและอำเภอนินมะปรางมีตำบล ๙๓ ตำบล ๑,๐๑๘ หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลนคร ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๑๒ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๙๐ แห่ง

แสดงการแบ่งเขตการปกครองจังหวัด

อำเภอ	ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	การปกครองส่วนภูมิภาค		การปกครองส่วนท้องถิ่น		
				ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลนคร	เทศบาลตำบล	อบต.
เมืองพิษณุโลก	๗๕๐.๘๑	๑๑๑,๘๒๗	๑๔๘.๙๔	๒๐	๑๖๘	๑	๑	๑๙
พรหมพิราม	๘๓๒.๖๗	๒๗,๔๔๔	๓๒.๙๖	๑๒	๑๑๘	-	๒	๑๒
วัดโบสถ์	๑,๓๒๖.๒๑	๑๒,๖๐๙	๙.๕๑	๖	๖๑	-	๑	๖
วังทอง	๑,๖๘๗.๒๑	๓๗,๔๗๒	๒๒.๒๑	๑๑	๑๖๓	-	๑	๑๑
บางระกำ	๙๓๖.๒๔	๒๘,๒๖๑	๓๐.๑๙	๑๑	๑๓๔	-	๒	๑๑
บางกระทุ่ม	๔๔๔๗.๐๓	๑๔,๒๖๕	๓๑.๙๑	๙	๘๗	-	๒	๗
นินมะปราง	๑,๐๒๙.๕๕	๑๘,๔๐๑	๑๗.๘๗	๗	๗๕	-	๑	๗
นครไทย	๒,๒๒๐.๓๗	๒๒๗,๑๙๓	๑๒.๒๕	๑๑	๑๔๑	-	๑	๑๑
ชาติตระการ	๑,๕๘๖.๑๒	๑๒,๖๐๒	๗.๙๕	๖	๗๑	-	๑	๖
รวม	๑๐,๘๑๕.๘๕	๘๔๑,๖๘๓	๗๗.๘๒	๙๓	๑,๐๑๘	๑	๑๒	๙๐

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ.๒๕๕๒

แม่น้ำมีแม่น้ำสำคัญสี่สายคือ

- ๑.แม่น้ำน่าน ไหลผ่าน จังหวัดพิษณุโลกทางตอนเหนือของ อำเภอพรหมพิราม จนสุดเขตจังหวัดที่ อำเภอบางกระทุ่มรวมความยาว ๑๒๗.๕ กิโลเมตร
- ๒.แม่น้ำยม ไหลผ่าน จังหวัดพิษณุโลกที่ อำเภอบางระกำ ก่อนเข้าสู่ จังหวัดพิจิตร
- ๓.แม่น้ำแควน้อย ไหลผ่านที่ราบหุบเขาแควน้อยใน อำเภอนครไทย แล้วไหลไปบรรจบกับลำน้ำภาค ผ่าน อำเภอวัดโบสถ์ อำเภอพรหมพิราม และอำเภอเมือง รวมความยาว ๑๘๕ กิโลเมตร
- ๔.แม่น้ำวังทองหรือลำน้ำเข็ก ไหลเลียบบนทางไปกับทางใต้ของ ถนนพิษณุโลก-หล่มสัก ผ่านทางใต้ของ บ้านแยง บ้านทรัพย์ไพรวัลย์ จนถึง อำเภอวังทอง แล้ววกมาทางใต้ ผ่าน อำเภอบางกระทุ่มแล้วเข้าสู่ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตรรวมความยาว ๑๓๕ กิโลเมตร

สภาพภูมิอากาศ

โดยทั่วไป มีลักษณะร้อนชื้น ฤดูร้อนมีอากาศร้อนมาก ส่วนฤดูหนาวอากาศหนาวมาก ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเดือนตุลาคม

การคมนาคม

ทางรถยนต์จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑ (พหลโยธิน) ถึงวังน้อยแล้วแยกเข้าทางหลวง หมายเลข ๓๒ (สายเอเชีย) ผ่านอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาทเข้านครสวรรค์แล้วใช้เส้นทางสาย ๑๑๗ตรงสู่พิษณุโลกรวมระยะทาง ๓๓๗กิโลเมตรเป็นเส้นทางที่สะดวกที่สุดหรือจากสิงห์บุรี ใช้เส้นทางอินทร์บุรี - ตากฟ้า (ทางหลวงหมายเลข๑๑) จนถึงทางหลวงหมายเลข๑๒ (พิษณุโลก-หล่มสัก) ที่เขตอำเภอวังทองเลี้ยวซ้ายไปอีก๑๗กิโลเมตรเข้าสู่พิษณุโลกรวมระยะทางประมาณ ๔๕๐กิโลเมตร หากเดินทางจากจังหวัดตากใช้เส้นทางหลวงหมายเลข๑๒ผ่านสุโขทัยเข้าพิษณุโลกระยะทาง๑๓๘กิโลเมตรและทางสายเดียวกัน จากขอนแก่น ๓๙๑กิโลเมตร จากแยกเพชรบูรณ์-หล่มสักมาพิษณุโลกระยะทางประมาณ ๑๐๐กิโลเมตรเส้นทางนี้ผ่านแหล่งท่องเที่ยว สองข้างทางหลายแห่ง

สถานที่ที่น่าสนใจ

๑. **วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร หรือ วัดใหญ่** เป็นวัดที่สำคัญที่สุดของจังหวัด ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่านฝั่งตะวันออก ริมถนนพุทธบูชา เชิงสะพานนเรศวรฝั่งเดียวกับตัวเมืองสร้างขึ้นในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระยาสิทธิ) พ.ศ.๑๙๐๐ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปหรือที่ชาวพิษณุโลกเรียกว่า หลวงพ่อใหญ่ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่หล่อด้วยทองสำฤทธิ์ อันเป็นพระพุทธรูปที่งดงามที่สุดของเมืองไทย
๒. **วัดจุฬามณี** ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน ฝั่งตะวันออก ใต้เมืองลงไปตามถนนบรมไตรโลกนาถ ระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นโบราณสถานที่มีแต่เดิมตั้งแต่ครั้งขอมมีอำนาจ
๓. **อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง** มีพื้นที่อยู่ใน อำเภอวังทอง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอเมือง อำเภอชนแดน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่บริเวณกิโลเมตรที่๘๐บนทางหลวงหมายเลข ๑๒สายพิษณุโลก-หล่มสัก สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาใหญ่สลับซับซ้อน ซึ่งเป็นต้นน้ำของลำธารหลายสายที่ไหลลงสู่แม่น้ำน่าน สถานที่ที่น่าสนใจในอุทยานได้แก่ น้ำตกแก่งโสภา สะพานสลิง ทุ่งแสลงหลวง ทุ่งนางพญา ทุ่งโนนสน
๔. **อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า** ตั้งอยู่บนพื้นที่รอยต่อของ ๓ จังหวัดคือ พิษณุโลก เลย เพชรบูรณ์ เป็นเทือกเขาที่มีทิวทัศน์งดงาม มีป่าใหญ่เขียวชอุ่มตลอดปี มีลานหินกว้าง ซึ่งเกิดรอยแตกเป็นร่องยาวลึกมากมาย บางตอนเป็นหน้าผาดัดชัน มีสถานที่ที่น่าสนใจหลายจุด เช่น น้ำตกหมันแดง,น้ำตกศรีพิชรินทร์ น้ำตกर्मเกล้าภราดร ลานหินแตก ลานหินปุ่มและน้ำตกตาดฟ้า นอกจากนี้ยังเป็นสมรภูมิความขัดแย้งทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์ในอดีต
๕. **อุทยานแห่งชาติน้ำตกชาติตระการ** มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในท้องที่อำเภอชาติตระการและอำเภอนครไทย มีเนื้อที่ ๓๓๙,๓๗๕ไร่ สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นเทือกเขาและภูเขาสูงสลับซับซ้อน สถานที่ท่องเที่ยวในอุทยานฯ ได้แก่ น้ำตกชาติตระการ หรือน้ำตกปากรอง มีทั้งหมด ๗ ชั้น หน้าผาบริเวณน้ำตก มีสีส้มต่าง ๆ กัน ตามแต่ชั้นหินที่เกิด ในช่วงเดือนมกราคม-มิถุนายน จะมีฝูงผึ้งมาทำรังเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ยังมีโคม์ฝาเลข มีร่องรอยศิลปะยุคแรกของมนุษย์ เป็นรอยแกะสลักบนแผ่นหินเป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ลักษณะคล้ายรูปสัตว์

๖. อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอป่าปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ มีเนื้อที่ประมาณ ๔๘,๙๖๒ไร่ เป็นแนวชายแดนไทย-ลาว บริเวณที่สูงที่สุดคือยอดภูสอยดาว สูงถึง ๒,๑๐๒เมตร จากระดับน้ำทะเล ดังนั้นบริเวณนี้จึงถูกปกคลุมด้วยหมอกตลอดทั้งปี สภาพพื้นที่ยังมีป่าไม้สมบูรณ์ ส่วนใหญ่จะเป็นป่าเต็ง รัง ป่าสนเขา ป่าดิบชื้น และป่าเบญจพรรณ ส่วนหนึ่งก็เป็นป่าทุ่งหญ้า สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอุทยานฯ ได้แก่ น้ำตกภูสอยดาว ลานป่าสน น้ำตกสายทิพย์ ทุ่งดอกหงอนนาค

ของดีเมืองพิษณุโลก

กล้วยตากบางกระทุ่มเป็นของฝากที่มีชื่อของจังหวัดพิษณุโลก กล้วยตากบางกระทุ่มมีเนื้อนุ่ม รสชาติหอมหวาน นำมารับประทาน นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้ที่ศาลาขายของที่ระลึกในวัดใหญ่ หรือร้านค้าของที่ระลึกทั่วไปในตลาด

แหนมและหมวยอสุภัตรา เป็นแหนมสดและหมวยที่ขึ้นชื่อของพิษณุโลก สะอาดและรสชาติอร่อย เป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัวของโรงงานสุภัตรา

น้ำปลาบางระกำจากอำเภอบางระกำ มีชื่อเสียงในการทำน้ำปลามานานแล้ว น้ำปลาที่นี้ทำจากปลาสร้อยขาวในลำน้ำยมรับรองคุณภาพได้ว่าเป็นน้ำปลาแท้

ไม้กวาดบ้านนาจาน อำเภอชาติตระการ ประชากรมีอาชีพเสริมในการทำไม้กวาดจากดอกหญ้าแท้ ๆ และใช้ด้ามหวายอย่างดี ฝีมือละเอียด ราคาไม่แพง

สุนัขพันธุ์บางแก้วเป็นความภูมิใจของชาวพิษณุโลก ราคาซื้อขายค่อนข้างสูง กิตติศัพท์ของสุนัขบางแก้วคือ ดุ ซื่อสัตย์ กตัญญูต่อผู้เลี้ยงและค่อนข้างขี้อิจฉา ลักษณะพันธุ์แท้ันั้น ปากแหลมคล้ายสุนัขจิ้งจอกหางเป็นพวง หูชัน ชอบเล่นน้ำ ทนความร้อนได้ดี

รายการนำเที่ยวยอดนิยม

สามล้อทัวร์

เป็นรายการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อพานักท่องเที่ยว ดูชีวิตยามราตรีของชาวเมืองพิษณุโลก โดยพาหะราคาถูกคือ รถสามล้อ บนเส้นทางต่าง ๆ ในเขตตัวเมือง เช่น ย่านตลาดอาหาร ผัก ผลไม้ ย่านธุรกิจสำคัญ ๆ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดอาหารนานาชาติบริเวณ ริมแม่น้ำน่าน ถนนพุทธบูชา ซึ่งมีให้เลือกมากมาย

งานประเพณี

ประเพณีการแข่งเรือยาว การแข่งเรือยาวเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดพิษณุโลกที่ได้ยึดถือมาเป็น เวลาช้านานจังหวัดพิษณุโลกจะจัดงานแข่งเรือยาวประเพณี ประมาณเดือนตุลาคมของทุกปีหลังจากนำผ้าห่มมาห่มองค์พระพุทธรชินราชในงานนี้จะมีการประกวดขบวนเรือการแข่งขันและมีการประดับขบวนเรือต่าง ๆ สวยงามนำขบวนนี้จัดขึ้นบริเวณแม่น้ำน่านหน้าวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วรมหาวิหาร

วิสัยทัศน์จังหวัด

“พิษณุโลก ::เมืองบริการสีเขียวอินโดจีน”
“Phitsanulok :Induchina 's Service City”

ยุทธศาสตร์จังหวัด

“พัฒนาเพื่อเป็นเมืองบริการที่หลากหลาย (Service City) และปลอดภัย (Safety City)”

เป้าประสงค์

๑. เป็นศูนย์กลางการบริการขนส่งสินค้า ผู้โดยสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ
๒. เป็นศูนย์กลางการบริการทางด้านสุขภาพที่ได้มาตรฐานสากล
๓. ภาครัฐและเอกชนมีการบริการ ที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ
๔. เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร มีการจัดการ การผลิต และการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพตามความต้องการของตลาด
๕. เป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการเงินของภาคเหนือตอนล่าง
๖. เป็นศูนย์กลางจัดการประชุมภาคเหนือตอนล่างและระดับประเทศ ตลอดจนการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด
๗. เป็นเมืองที่มีความสะอาด สวยงาม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริมการ เป็นศูนย์กลางการบริการขนส่งสินค้า ผู้โดยสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ
๒. ส่งเสริมการบริการด้านสุขภาพให้เป็นศูนย์บริการแก่ประชาชนในกลุ่มภาคเหนือตอนล่างโดยพัฒนา มาตรฐานการบริการให้เป็นสากล
๓. ส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนมีการปรับปรุงการให้บริการ ให้มีคุณภาพและอยู่ในระดับมาตรฐาน
๔. ส่งเสริมให้ประชาชนและพนักงานบริการมีหัวใจแห่งการบริการ (Service mind) ในฐานะเจ้าของ บ้านที่ดี
๕. พัฒนาการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรที่เชื่อมโยงการตลาดและการแปรรูป
๖. พัฒนาเครือข่ายการค้าส่งและธุรกรรมด้านการเงินให้ครอบคลุมภาคเหนือตอนล่าง
๗. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการประชุมภายในประเทศและเสริมสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว
๘. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ ให้ สะอาดสวยงามเป็นเอกลักษณ์และมีความปลอดภัย

พันธุ์ปลาไทยที่สำคัญของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก

ชื่อไทย : ปลาหนวดพราหมณ์

ชื่อสามัญ : Elegant paradise fish, Paradise Threadfin

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Polynemus multifilis* (Fang & Schlegel, 1843)

ชื่อไทย : ปลากดแก้ว, กตคัง

ชื่อสามัญ : Asian Redtail Catfish

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Hemibagrus wyckiioides* (Fang & Chaux, 1949)

ชื่อไทย : ปลาตะโกก, ปลาโจก

ชื่อสามัญ : Soldier river barb

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cyclocheilichthys enoplos*

ชื่อไทย : ปลาบึก

ชื่อสามัญ : Mekong Giant Catfish

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pangasianodon gigas*

พันธุ์ปลาไทยที่สำคัญของศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก(ต่อ)

ชื่อไทย : ปลาสายยู

ชื่อสามัญ : Scanner sheatfish

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pangasius conchophilus*

ชื่อไทย : ปลาเค้าขาว

ชื่อสามัญ : Great white sheatfish

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Wallago attu* (Schneider, 1801)

ชื่อไทย : ปลาเค้ดำ

ชื่อสามัญ : Black sheatfish

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Wallago micropogon* Ng, 2004

ชื่อไทย : เนื้ออ่อน, นาง, นางแดง

ชื่อสามัญ : Whisker sheatfish

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Micronemableeker* (Bocourt, 1866)

